

TOÁN RỜI RẠC 2

ĐỒ THỊ EULER VÀ ĐỒ THỊ HAMILTON

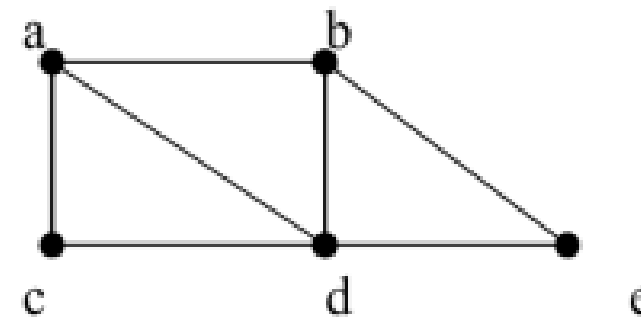
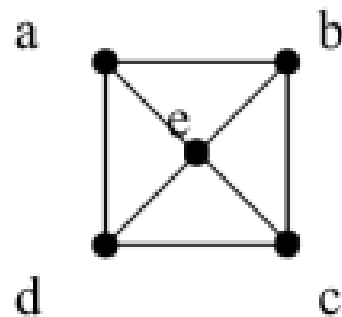
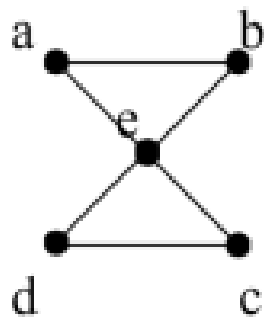
-

Khái niệm và ví dụ

► Định nghĩa

- Chu trình đơn trong đồ thị G đi qua tất cả các cạnh của nó được gọi là **chu trình Euler**
- Đường đi đơn trong đồ thị G đi qua tất cả các cạnh của nó được gọi là **đường đi Euler**
- Đồ thị được gọi là **đồ thị Euler** nếu nó có chu trình Euler
- Đồ thị được gọi là **đồ thị nửa Euler** nếu nó có đường đi Euler

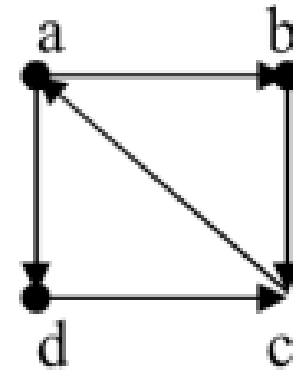
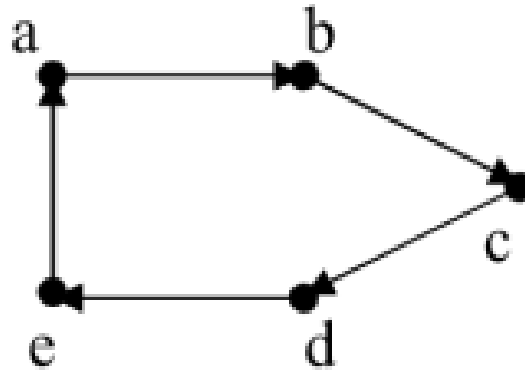
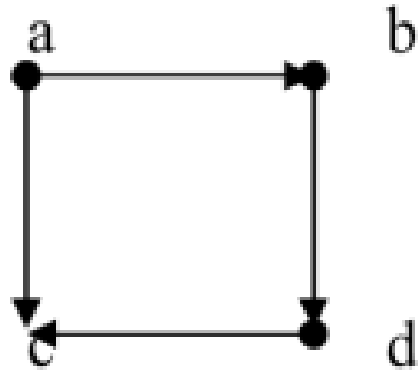
► Ví dụ 1

(Phuong ND, 2013)

Khái niệm đồ thị Euler, đồ thị nửa Euler

► Ví dụ 2

(Phuong ND, 2013)

Điều kiện cần và đủ để đồ thị là Euler

► Với đồ thị vô hướng

- Đồ thị vô hướng liên thông $G = \langle V, E \rangle$ là đồ thị Euler khi và chỉ khi **mọi đỉnh của G đều có bậc chẵn**

► Với đồ thị có hướng

- Đồ thị có hướng liên thông yếu $G = \langle V, E \rangle$ là đồ thị Euler khi và chỉ khi **tất cả các đỉnh của nó đều có bán bậc ra bằng bán bậc vào** (điều này làm cho đồ thị là liên thông mạnh)

Chứng minh đồ thị là Euler

► Với đồ thị vô hướng

- Kiểm tra đồ thị có liên thông hay không?
  - Kiểm tra $DFS(u) = V$ hoặc $BFS(u) = V$?
- Kiểm tra bậc của tất cả các đỉnh có phải số chẵn hay không?
  - Với ma trận kề, tổng các phần tử của hàng u (cột u) là bậc của đỉnh u

► Với đồ thị có hướng

- Kiểm tra đồ thị có liên thông yếu hay không?
  - Kiểm tra đồ thị vô hướng tương ứng là liên thông, hoặc
  - Kiểm tra nếu tồn tại đỉnh $u \in V$ để $DFS(u) = V$ hoặc $BFS(u) = V$?
- Kiểm tra tất cả các đỉnh có thỏa mãn bán bậc ra bằng bán bậc vào hay không?
  - Với ma trận kề, bán bậc ra của đỉnh u là $deg^+(u)$ là số các số 1 của hàng u , bán bậc vào của đỉnh u là $deg^-(u)$ là số các số 1 của cột u

Bài tập

- Cho đồ thị vô hướng G được biểu diễn dưới dạng ma trận kề như hình bên. Chứng minh G là đồ thị Euler.

0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0
0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0
0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0

(Phuong ND, 2013)

Bài tập

- Cho đồ thị có hướng G được biểu diễn dưới dạng ma trận kề như hình bên. Chứng minh G là đồ thị Euler.

0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

(Phuong ND, 2013)

Thuật toán tìm chu trình Euler

Euler-Cycle(u){

Bước 1: Khởi tạo

stack = $\emptyset$; //khởi tạo *stack* là $\emptyset$

CE = $\emptyset$; //khởi tạo mảng *CE* là $\emptyset$

push(stack, u); //đưa đỉnh *u* vào ngăn xếp

Bước 2: Lặp

while(stack $\neq \emptyset$){

s = ***get***(*stack*); //lấy đỉnh ở đầu ngăn xếp

if(*Ke*(*s*) $\neq \emptyset$){

t = <đỉnh đầu tiên trong *Ke*(*s*)>;

push(stack, t); //đưa đỉnh *t* vào ngăn xếp

E = *E* \ {(*s*, *t*)}; //loại bỏ cạnh (*s*, *t*)

}

else{

s = *pop(stack)*; //loại bỏ *s* khỏi ngăn xếp

s $\Rightarrow$ *CE*; //đưa *s* sang *CE*

}

}

Bước 3: Trả lại kết quả

<lật ngược lại các đỉnh trong *CE* ta được chu trình Euler>;

}

Kiểm nghiệm thuật toán (1/3)

- ▶ Áp dụng thuật toán tìm chu trình Euler cho đồ thị vô hướng được biểu diễn bằng ma trận kề như hình bên.

0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0
0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0
0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0

Kiểm nghiệm thuật toán (2/3)

#	Trạng thái Stack	CE	#	Trạng thái Stack	CE
1	1	∅	14	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4	1
2	1,2	∅	15	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8	1
3	1,2,3	∅	16	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,7	1
4	1,2,3,4	∅	17	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,7,6	1
5	1,2,3,4,7	∅	18	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,7	1,6
6	1,2,3,4,7,5	∅	19	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8	1,6,7
7	1,2,3,4,7,5,2	∅	20	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9	1,6,7
8	1,2,3,4,7,5,2,6	∅	21	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10	1,6,7
9	1,2,3,4,7,5,2,6,1	∅	22	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10,8	1,6,7
10	1,2,3,4,7,5,2,6	1	23	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10	1,6,7,8
11	1,2,3,4,7,5,2,6,5	1	24	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10,11	1,6,7,8
12	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3	1	25	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10,11,12	1,6,7,8
13	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11	1	26	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10,11,12,9	1,6,7,8

Kiểm nghiệm thuật toán (3/3)

Bước	Trạng thái Stack	CE
27	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10,11,12,9,13	1,6,7,8
28	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10,11,12,9,13,12	1,6,7,8
29	1,2,3,4,7,5,2,6,5,3,11,4,8,9,10,11,12,9,13,12,10	1,6,7,8
Đưa lần lượt các đỉnh trong <i>Stack</i> sang <i>CE</i> cho tới khi <i>Stack</i> = ∅		
30-...	<i>CE</i> = 1,6,7,8,10,12,13,9,12,11,10,9,8,4,11,3,5,6,2,5,7,4,3,2,1	
Lật ngược lại các đỉnh trong <i>CE</i> ta được chu trình Euler		
1-2-3-4-7-5-2-6-5-3-11-4-8-9-10-11-12-9-13-12-10-8-7-6-1		

Điều kiện cần và đủ đồ thị là nửa Euler

► Với đồ thị vô hướng

- Đồ thị vô hướng liên thông $G = \langle V, E \rangle$ là đồ thị nửa Euler khi và chỉ khi G có 0 hoặc 2 đỉnh bậc lẻ
  - G có 2 đỉnh bậc lẻ: đường đi Euler xuất phát tại một đỉnh bậc lẻ và kết thúc tại đỉnh bậc lẻ còn lại
  - G có 0 đỉnh bậc lẻ: G chính là đồ thị Euler

► Với đồ thị có hướng

- Đồ thị có hướng liên thông yếu $G = \langle V, E \rangle$ là đồ thị nửa Euler khi và chỉ khi:
  - Tồn tại đúng hai đỉnh $u, v \in V$ sao cho
$$\deg^+(u) - \deg^-(u) = \deg^-(v) - \deg^+(v) = 1$$
  - Các đỉnh $s \neq u, s \neq v$ còn lại có $\deg^+(s) = \deg^-(s)$
  - Đường đi Euler sẽ xuất phát tại đỉnh u và kết thúc tại đỉnh v

Chứng minh đồ thị là nửa Euler

► Với đồ thị vô hướng

- Chứng tỏ đồ thị đã cho **liên thông**
  - Sử dụng hai thủ tục $DFS(u)$ hoặc $BFS(u)$
- Có **0 hoặc 2 đỉnh bậc lẻ**
  - Sử dụng tính chất của các phương pháp biểu diễn đồ thị để tìm ra bậc của mỗi đỉnh

► Với đồ thị có hướng

- Chứng tỏ đồ thị đã cho **liên thông yếu**
  - Sử dụng hai thủ tục $DFS(u)$ hoặc $BFS(u)$
- Có hai đỉnh $u, v \in V$ thỏa mãn
$$deg^+(u) - deg^-(u) = deg^-(v) - deg^+(v) = 1$$
- Các đỉnh $s \neq u, s \neq v$ còn lại có $deg^+(s) = deg^-(s)$

Bài tập

- Cho đồ thị vô hướng $G = \langle V, E \rangle$ được biểu diễn bằng ma trận kề như hình bên. Chứng minh rằng G là đồ thị nửa Euler?

0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0
1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1
0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1
0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0

(Phuong ND, 2013)

Bài tập

- Cho đồ thị có hướng $G = \langle V, E \rangle$ được biểu diễn bằng ma trận kề như hình bên. Chứng minh rằng G là đồ thị nửa Euler?

0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0
0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

(Phuong ND, 2013)

Thuật toán tìm đường đi Euler

- ▶ Thuật toán tìm đường đi Euler gần giống hết thuật toán tìm chu trình Euler
- ▶ Tìm chu trình Euler
  - Đầu vào thuật toán là đỉnh $u \in V$ bất kỳ
- ▶ Tìm đường đi Euler
  - Đồ thị vô hướng
    - Đầu vào thuật toán là đỉnh $u \in V$ có bậc lẻ đầu tiên (trường hợp có 0 bậc lẻ thì dùng đỉnh bất kỳ)
  - Đồ thị có hướng
    - Đầu vào thuật toán là đỉnh $u \in V$ thỏa mãn $\deg^+(u) - \deg^-(u) = 1$

Kiểm nghiệm thuật toán

- ▶ Áp dụng thuật toán tìm đường đi Euler cho đồ thị vô hướng, nửa Euler sau?

0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
0	0	1	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0
1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
1	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1
0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1
0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0

Nội dung

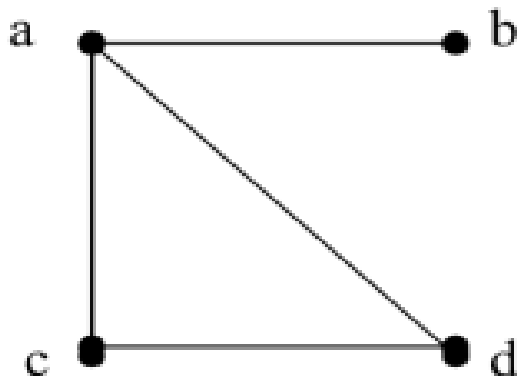
- ▶ Đồ thị Euler
- ▶ Đồ thị Hamilton

Khái niệm và ví dụ

► Định nghĩa

- Đường đi qua tất cả các đỉnh của đồ thị, mỗi đỉnh đúng một lần được gọi là **đường đi Hamilton**
- Chu trình bắt đầu tại một đỉnh v nào đó, qua tất cả các đỉnh còn lại mỗi đỉnh đúng một lần, sau đó quay trở lại v , được gọi là **chu trình Hamilton**
- Đồ thị được gọi là **đồ thị Hamilton** nếu có chu trình Hamilton
- Đồ thị được gọi là **đồ thị nửa Hamilton** nếu có đường đi Hamilton

► Ví dụ

Tiêu chuẩn nhận biết đồ thị Hamilton?

- ▶ Cho đến nay, **chưa tìm ra được một tiêu chuẩn** để nhận biết một đồ thị có phải là đồ thị Hamilton hay không
- ▶ Cho đến nay, cũng vẫn **chưa có thuật toán hiệu quả** để kiểm tra một đồ thị có phải là đồ thị Hamilton hay không

Thuật toán tìm chu trình Hamilton (1/3)

- ▶ Thuật toán liệt kê tất cả các chu trình Hamilton bắt đầu tại đỉnh thứ k

```

Hamilton(int k){
    for(  $y \in Ke(X[k - 1])$  ){
        if( $(k == n + 1) \ \&\& \ (y == v_0)$ )
            Ghinhan( $X[1], X[2], \dots, X[n], v_0$ );
        else if( $chuaxet[y] == true$ ){
             $X[k] = y$ ;
             $chuaxet[y] = false$ ;
            Hamilton( $k + 1$ );
             $chuaxet[y] = true$ ;
        }
    }
}

```

Thuật toán tìm chu trình Hamilton (2/3)

- ▶ Thuật toán liệt kê tất cả các chu trình Hamilton bắt đầu tại đỉnh thứ k

```

Hamilton(int k){
    for(  $y \in Ke(X[k - 1])$  ){
        if( $k == n + 1$ ) && ( $y == v_0$ )
            Ghinhan( $X[1], X[2], \dots, X[n], v_0$ );
        else if( $chuaxet[y] == true$ ){
             $X[k] = y$ ;
             $chuaxet[y] = false$ ;
            Hamilton( $k + 1$ );
             $chuaxet[y] = true$ ;
        }
    }
}

```

Bản chất là
duyet toàn bộ
dùng Quay lui
!!!

Thuật toán tìm chu trình Hamilton (3/3)

- ▶ Khi đó, việc liệt kê các chu trình Hamilton được thực hiện như sau

```
Hamilton-Cycle( $v_0$ ){  
    //Khởi tạo các đỉnh là chưa xét  
    for( $v \in V$ )  
        chuaxet[ $v$ ] = true;  
  
     $X[1] = v_0$ ; // $v_0$  là một đỉnh nào đó của đồ thị  
    chuaxet[ $v_0$ ] = false; //Đánh dấu  $v_0$  đã xét  
  
    Hamilton(2); //Gọi thủ tục duyệt  
}
```


Thuật toán tìm chu trình Hamilton (3/3)

Giải thuật đệ qui quay lui :

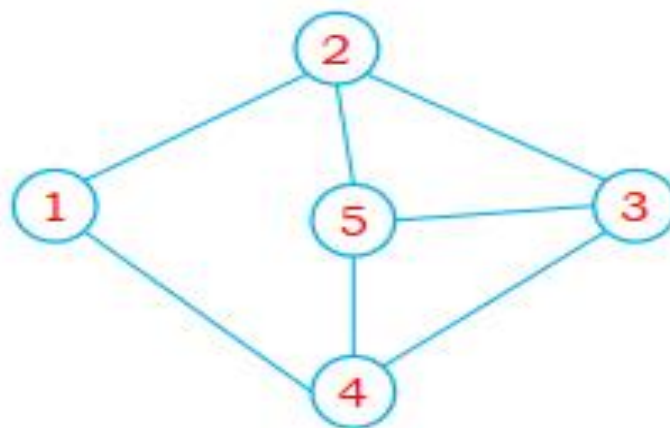
Khởi tạo: mảng $vs[i] = 0$ để đánh dấu những đỉnh đã xét. Chọn $u \in V$ bất kỳ làm đỉnh xuất phát và đặt $x_0 = u; k = 0$;

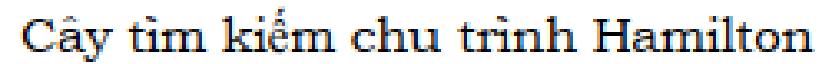
Lặp quay lui:

- Trong các đỉnh v_i kề x_{k-1} có $vs[v_i] = 0$, chọn đỉnh v_h có chỉ số nhỏ nhất và đặt $x_k = v_h; vs[v_h] = 1$;
- Tại bước k nào đó không chọn được đỉnh kề $\Rightarrow$ quay lại bước $k-1$, bỏ đánh dấu đỉnh đã chọn tại bước $k-1$ và chọn đỉnh khác tiếp theo nếu có thể, nếu chọn được thì chuyển sang bước $k+1$, nếu không chọn được thì quay về bước $k-1, \dots$
- Nếu $k = n$ và chọn được $x_n \Rightarrow$ nếu $x_n = x_0$ thì xuất một chu trình Hamilton tìm được.

Kiểm nghiệm thuật toán (1/2)

- ▶ Áp dụng thuật toán tìm chu trình Hamilton cho đồ thị vô hướng dưới đây

Tóm tắt

- ▶ Khái niệm đường đi Euler, chu trình Euler, đồ thị nửa Euler, đồ thị Euler
- ▶ Điều kiện và cách chứng minh đồ thị là Euler, nửa Euler
- ▶ Khái niệm đường đi Hamilton, chu trình Hamilton, đồ thị nửa Hamilton, đồ thị Hamilton
- ▶ Nắm được các thuật toán và cách kiểm nghiệm thuật toán
- ▶ Viết chương trình cài đặt các thuật toán cho phép thực hiện trên máy tính

Câu 3 (2 điểm)

Cho đồ thị có hướng $G = \langle V, E \rangle$ gồm 10 đỉnh được biểu diễn dưới dạng ma trận kề như sau:

0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
0	0	1	1	0	1	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
0	0	0	0	1	0	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

- Trình bày điều kiện cần và đủ để một đồ thị có hướng là nửa Euler. Áp dụng chứng minh đồ thị có hướng G là nửa Euler.
- Áp dụng thuật toán tìm đường đi Euler trên đồ thị, tìm một đường đi Euler trên đồ thị G , chỉ rõ kết quả sau mỗi bước thực hiện.